

Codi de bones pràctiques de les estadístiques europees

El Codi de bones pràctiques de les estadístiques europees va ser adoptat pel Comitè del Sistema estadístic europeu al febrer de l'any 2005, i promulgat en la Recomanació de la Comissió COM (2005) 217 sobre la independència, integritat i responsabilitat de les autoritats estadístiques nacionals i comunitàries. Posteriorment, el Comitè del Sistema estadístic europeu va revisar el Codi a finals de setembre del 2011. Es basa en 15 principis sobre l'entorn institucional, els processos estadístics i la producció de resultats, a partir dels quals s'estableixen un conjunt d'indicadors per avaluar-ne l'adopció efectiva.

El seu objectiu és garantir que les estadístiques produïdes dins del Sistema estadístic europeu no només siguin pertinents, oportunes i necessàries, sinó també que satisfacin els principis d'independència professional, imparcialitat i objectivitat.

Preàmbul

La visió del Sistema estadístic europeu¹

"El Sistema estadístic europeu serà un líder mundial en serveis d'informació estadística i el proveïdor més important per a la Unió Europea i els seus estats membres. Sobre la base de principis i mètodes científics, el Sistema estadístic europeu oferirà i millorarà contínuament un programa d'estadístiques europees harmonitzades que constituirà una base essencial per als processos democràtics i els avenços en la societat."

La missió del Sistema estadístic europeu

"Subministrem a la Unió Europea, al món i al públic en general informació independent de gran qualitat sobre l'economia i la societat d'àmbit europeu, nacional i regional, i posem la informació a disposició de tothom per tal que es prenguin decisions, s'investigui i es debati."

Amb la finalitat de fer realitat aquesta missió i aquesta visió, els membres del Sistema estadístic europeu s'esforcen per cooperar i interactuar contínuament amb els usuaris, seguint els principis del Codi de bones pràctiques de les estadístiques europees i els principis generals de gestió de la qualitat, que inclouen el compromís de lideratge, col·laboració, satisfacció del personal i millora contínua, a més de la integració i l'harmonització.

El Codi de bones pràctiques de les estadístiques europees

El Codi de bones pràctiques de les estadístiques europees es basa en quinze principis, que comprenen l'entorn institucional, els processos d'elaboració d'estadístiques i la producció

estadística. Un grup d'indicadors de bones pràctiques per a cada un dels principis serveix de referència per analitzar l'aplicació del Codi. Els criteris de qualitat de les estadístiques europees s'estableixen a la Llei d'estadística europea².

Les autoritats estadístiques³a saber, la Comissió (Eurostat), els instituts nacionals d'estadística i altres autoritats nacionals responsables del desenvolupament, l'elaboració i la difusió de les estadístiques europees⁴ juntament amb els governs, els ministeris i el Consell Europeu, es comprometen a aplicar el Codi.

Els principis del Codi de bones pràctiques, juntament amb els principis generals de gestió de la qualitat, constitueixen un marc comú de qualitat per al Sistema estadístic europeu.

Entorn institucional

Els factors institucionals i organitzatius tenen una influència considerable en l'eficàcia i la credibilitat d'una autoritat estadística que desenvolupa, elabora i difon estadístiques europees. Els aspectes rellevants són la independència professional, el mandat de recollida de dades, l'adequació dels recursos, el compromís de qualitat, la confidencialitat estadística, així com la imparcialitat i l'objectivitat.

Principi 1: Independència professional

La independència professional de les autoritats estadístiques davant altres departaments i organismes polítics, reguladors o administratius, i davant dels operadors del sector privat, garanteix la credibilitat de les estadístiques europees.

Indicadors

1.1. La independència dels instituts nacionals d'estadística i d'Eurostat davant les ingerències externes, tant polítiques com d'un altre tipus, en el desenvolupament, l'elaboració i la difusió d'estadístiques està establerta per llei i garantida per a altres autoritats estadístiques.

1.2. Els directors dels instituts nacionals d'estadística i d'Eurostat i, si és el cas, els directors d'altres autoritats estadístiques, tenen un nivell jeràrquic prou elevat per garantir un accés d'alt nivell a les autoritats polítiques i als organismes públics administratius; són persones de la talla professional més alta.

1.3. Els directors dels instituts nacionals d'estadística i d'Eurostat i, si és el cas, els directors d'altres autoritats estadístiques tenen la responsabilitat de garantir que les estadístiques es desenvolupen, elaboren i difonen de forma independent.

1.4. Els directors dels instituts nacionals d'estadística i d'Eurostat i, si s'escau, els directors d'altres autoritats estadístiques són els únics responsables per decidir els mètodes, les normes i els procediments estadístics, així com el contingut i el calendari de les comunicacions estadístiques.

1.5. Es publiquen els programes de treball estadístic i es descriuen els progressos realitzats en informes periòdics.

1.6. Les comunicacions estadístiques es distingeixen clarament de les declaracions polítiques i s'emeten al marge d'aquestes.

1.7. L'institut nacional d'estadística, Eurostat i, si s'escau, altres autoritats estadístiques realitzen comentaris públics sobre qüestions estadístiques, incloent-hi crítiques i usos inadequats de les estadístiques oficials si cal.

1.8. El nomenament dels directors dels instituts nacionals d'estadística, d'Eurostat i, si és el cas, d'altres autoritats estadístiques, es basa únicament en la capacitat professional. Les

raons per les quals es pot posar fi a l'exercici d'un càrrec es determinen en el marc legal i no poden ser raons que comprometin la independència professional o científica.

Principi 2: Mandat de recollida de dades

Les autoritats estadístiques tenen un mandat jurídic clar per recollir informació destinada a l'elaboració d'estadístiques europees. A petició de les autoritats estadístiques, es pot obligar per llei a les administracions, les empreses, les llars i el públic en general a permetre l'accés a les dades destinades a l'elaboració d'estadístiques europees o a facilitar les dades esmentades.

Indicadors

- 2.1.** El mandat de les autoritats estadístiques de recollida de dades per al desenvolupament, l'elaboració i la difusió d'estadístiques europees està establerta per llei.
- 2.2.** Les autoritats estadístiques estan autoritzades per llei a utilitzar dades administratives amb finalitats estadístiques.
- 2.3.** Sobre la base d'un acte jurídic, les autoritats estadístiques poden obligar a respondre a enquestes estadístiques.

Principi 3: Adequació dels recursos

Els recursos a disposició de les autoritats estadístiques són suficients per complir els requisits de les estadístiques europees.

Indicadors

- 3.1.** Es disposa de recursos humans, financers i informàtics adequats tant en quantitat com en qualitat per complir les necessitats actuals en matèria d'estadística.
- 3.2.** L'àmbit, el detall i el cost de les estadístiques són proporcionats respecte a les necessitats.
- 3.3.** Hi ha procediments per avaluar i justificar les sol·licituds de noves estadístiques en relació amb el cost.
- 3.4.** Hi ha procediments per avaluar la necessitat de realitzar cada estadística, a fi de determinar si alguna pot eliminar-se o reduir-se, per alliberar recursos.

Principi 4: Compromís de qualitat

Les autoritats estadístiques estan compromeses amb la qualitat; identifiquen sistemàticament i regularment els punts forts i febles per millorar contínuament la qualitat del procés i del producte.

Indicadors

- 4.1.** Hi ha una política de qualitat definida i està a disposició del públic. Es disposa d'una estructura i unes eines organitzatives per gestionar la qualitat.
- 4.2.** S'han establert procediments per a la planificació i el seguiment de la qualitat del procés d'elaboració d'estadístiques.
- 4.3.** La qualitat del producte es controla amb regularitat, s'avalua respecte a possibles compromisos entre components de qualitat i és objecte d'informes d'acord amb els criteris de qualitat de les estadístiques europees.
- 4.4.** Es du a terme una anàlisi periòdica i minuciosa de la producció estadística clau, recurrent fins i tot a experts externs quan és necessari.

Principi 5: Confidencialitat estadística

La privadesa dels informants (llars, empreses, administracions i altres enquestats), la confidencialitat de la informació que proporcionen i el seu ús exclusiu amb finalitats estadístiques estan totalment garantits.

Indicadors

- 5.1.** La confidencialitat estadística està garantida per llei.
- 5.2.** El personal estadístic firma un compromís jurídic de confidencialitat quan és contractat.
- 5.3.** S'han establert sancions per qualsevol incompliment deliberat de la confidencialitat estadística.
- 5.4.** Es proporcionen al personal estadístic instruccions i orientacions sobre la protecció de la confidencialitat estadística en els processos de producció i difusió. La política de confidencialitat està a disposició del públic.
- 5.5.** Hi ha disposicions físiques, tecnològiques i organitzatives per protegir la seguretat i la integritat de les bases de dades estadístiques.
- 5.6.** S'apliquen protocols estrictes als usuaris externs que accedeixen a microdades estadístiques amb finalitats d'investigació.

Principi 6: Imparcialitat i objectivitat

Les autoritats estadístiques desenvolupen, elaboren i difonen estadístiques europees respectant la independència científica i de forma objectiva, professional i transparent, de manera que tots els usuaris reben el mateix tracte.

Indicadors

- 6.1.** Les estadístiques es recopilen sobre una base objectiva determinada per consideracions estadístiques.
- 6.2.** L'elecció de les fonts i els mètodes estadístics, així com les decisions quant a la difusió de les estadístiques, es basen en consideracions estadístiques.
- 6.3.** Els errors detectats en les estadístiques publicades es corregeixen al més aviat possible i es fan públics.
- 6.4.** La informació sobre els mètodes i procediments utilitzats està a disposició del públic.
- 6.5.** S'anuncien amb antelació la data i l'hora de publicació de les estadístiques.
- 6.6.** S'anuncien per avançat les revisions o canvis importants en la metodologia.
- 6.7.** Tots els usuaris tenen accés igual i alhora a la publicació d'estadístiques. L'accés privilegiat de qualsevol usuari extern previ a la publicació general establerta té caràcter limitat, controlat i públic. Si es produeixen filtracions, es revisen els acords d'accés privilegiat a fi de garantir la imparcialitat.
- 6.8.** Les publicacions i declaracions estadístiques realitzades en rodes de premsa són objectives i imparcials.

Processos estadístics

Les normes, orientacions i bones pràctiques, tant europees com internacionals, es respecten plenament en els processos utilitzats per les autoritats estadístiques per organitzar, recollir, elaborar i difondre les estadístiques europees. La credibilitat de les estadístiques es veu reforçada per una reputació de bona gestió i eficàcia. Els aspectes rellevants són una metodologia sòlida, uns procediments estadístics adequats, una càrrega no excessiva per als enquestats i la relació cost-eficàcia.

Principi 7: Metodologia sòlida

Les estadístiques de qualitat es basen en una metodologia sòlida, que requereix eines, procediments i coneixements adequats.

Indicadors

- 7.1.** El marc metodològic general de les estadístiques europees segueix normes, orientacions i bones pràctiques tant europees com internacionals.
- 7.2.** Es disposa de procediments per garantir que l'autoritat estadística en la seva totalitat aplica de manera coherent conceptes, definicions i classificacions estàndard.
- 7.3.** El registre d'empreses i el marc de les enquestes de població s'avaluen periòdicament i, si escau, s'ajusten per garantir un alt nivell de qualitat.
- 7.4.** Hi ha una concordança detallada entre els sistemes de classificació nacionals i els corresponents sistemes europeus.
- 7.5.** Es contracten titulats en les disciplines acadèmiques pertinents.
- 7.6.** Les autoritats estadístiques estableixen una política de formació professional contínua per al seu personal.
- 7.7.** Es coopera amb la comunitat científica per millorar la metodologia i l'eficàcia dels mètodes aplicats i per promoure millors eines quan sigui viable.

Principi 8: Procediments estadístics adequats

Les estadístiques de qualitat es basen en procediments estadístics adequats, aplicats des de la recollida de les dades fins a la validació d'aquestes.

Indicadors

- 8.1.** Quan les estadístiques europees es basen en dades administratives, les definicions i els conceptes utilitzats amb finalitats administratives són una bona aproximació a les requerides per a finalitats estadístiques.
- 8.2.** En el cas de les enquestes estadístiques es proven sistemàticament els qüestionaris abans de la recollida de dades.
- 8.3.** El disseny de les enquestes, la selecció de les mostres i els mètodes d'estimació ben fonamentats s'analitzen periòdicament i es revisen si és necessari.
- 8.4.** La recollida d'informació, l'entrada de dades i la codificació es controlen regularment i es revisen sempre que és necessari.
- 8.5.** S'utilitzen mètodes d'edició i d'imputació adequats, s'analitzen regularment i es revisen o actualitzen quan és necessari.
- 8.6.** Les revisions segueixen procediments normalitzats, consolidats i transparents.
- 8.7.** Les autoritats estadístiques participen en el disseny de les dades administratives per adequar-les en un major grau a les finalitats estadístiques.
- 8.8.** S'estableixen acords amb els propietaris de les dades administratives, en els quals s'estableix el compromís comú per a l'ús de les esmentades dades amb finalitats estadístiques.
- 8.9.** Les autoritats estadístiques col·laboren amb els propietaris de les dades administratives per garantir la qualitat de les dades.

Principi 9: Càrrega no excessiva per als enquestats

La càrrega de resposta és proporcionada en relació amb les necessitats dels usuaris i no és excessiva per als enquestats. Les autoritats estadístiques controlen la càrrega de resposta i fixen objectius per reduir-la progressivament.

Indicadors

- 9.1. L'abast i el detall de les exigències en matèria d'estadístiques europees es limiten al que és estrictament necessari.
- 9.2. La càrrega de resposta es reparteix de la manera més àmplia possible entre les poblacions objecte de l'enquesta.
- 9.3. Sempre que es pugui, es pot accedir fàcilment a la informació que se sol·licita de les empreses a partir dels seus comptes i, quan és possible, s'utilitzen mitjans electrònics per facilitar-ne la transmissió.
- 9.4. Sempre que és possible s'utilitzen fonts administratives per evitar que es dupliquin les sol·licituds d'informació.
- 9.5. Es generalitza l'intercanvi de dades entre les autoritats estadístiques a fi d'evitar la multiplicació d'enquestes.
- 9.6. A fi de reduir la càrrega de resposta, les autoritats estadístiques promouen mesures que permeten connectar les diferents fonts de dades.

Principi 10: Relació cost/eficàcia

Els recursos s'han d'utilitzar eficientment.

Indicadors

- 10.1. Mesures internes i externes independents controlen l'ús de recursos per l'autoritat estadística.
- 10.2. El potencial productiu de les tecnologies de la informació i les comunicacions s'utilitza per optimitzar la recollida de dades, el procés de dades i la seva difusió.
- 10.3. Es realitzen esforços proactius per millorar el potencial estadístic de les dades administratives i limitar el recurs a enquestes directes.
- 10.4. Les autoritats estadístiques promouen i apliquen solucions normalitzades que milloren l'eficàcia i l'eficiència.

Productes estadístics

Les estadístiques disponibles satisfan les necessitats dels usuaris. Les estadístiques compleixen les normes de qualitat europees i responen a les necessitats de les institucions europees, els governs, els centres d'investigació, les empreses i el públic en general. Els aspectes a tenir en compte són la mesura en la qual les estadístiques són rellevants, precises i fiables, oportunes, coherents i comparables entre regions i països, i fàcilment accessibles per als usuaris.

Principi 11: Rellevància

Les estadístiques europees satisfan les necessitats dels usuaris.

Indicadors

- 11.1. Hi ha procediments per consultar els usuaris, controlar la rellevància i la utilitat de les estadístiques existents pel que fa a les seves necessitats i per considerar les seves noves necessitats i prioritats.
- 11.2. Se satisfan les necessitats prioritàries i es reflecteixen en el programa de treball.
- 11.3. Es realitza un control periòdic i un seguiment sistemàtic de la satisfacció dels usuaris.

Principi 12: Precisió i fiabilitat

Les estadístiques europees reflecteixen la realitat de manera precisa i fiable.

Indicadors

12.1. Les dades originals, els resultats intermedis i els productes estadístics s'avaluen i validen periòdicament.

12.2. Els errors de mostreig i aliens al mostreig es calculen i es documenten sistemàticament d'acord amb les normes europees.

12.3. S'analitzen periòdicament les revisions a fi de millorar els processos estadístics.

Principi 13: Oportunitat i puntualitat

Les estadístiques europees es fan públiques de manera oportuna i puntual.

Indicadors

13.1. El calendari de publicació de les estadístiques és conforme a les normes sobre comunicació europees i internacionals.

13.2. Es fa pública una hora determinada del dia per a la publicació d'estadístiques.

13.3. La periodicitat de les estadístiques té en compte els requisits dels usuaris tant com sigui possible.

13.4. Quan no es compleix el calendari previst de publicació, es notifica per endavant, se'n donen explicacions i s'estableix una nova data.

13.5. Poden fer-se públics resultats preliminars amb una precisió acceptable si es considera útil.

Principi 14: Coherència i comparabilitat

Les estadístiques europees són consistents internament al llarg del temps i comparables entre regions i països. És possible combinar i utilitzar conjuntament dades relacionades procedents de fonts diferents.

Indicadors

14.1. Les estadístiques són coherents i consistents internament (és a dir, s'observen identitats aritmètiques i comptables).

14.2. Les estadístiques són comparables durant un període de temps raonable.

14.3. Les estadístiques es recopilen sobre la base de normes comunes respecte a l'abast, les definicions, les unitats i les classificacions en les diferents enquestes i fonts.

14.4. Les estadístiques procedents de diferents fonts i amb diferent periodicitat es comparen i s'ajusten entre si.

14.5. La comparabilitat transnacional de les dades dins del Sistema estadístic europeu es garanteix mitjançant intercanvis periòdics entre l'esmentat Sistema i altres sistemes estadístics. Es realitzen estudis metodològics en estreta col·laboració entre els estats membres i Eurostat.

Principi 15: Accessibilitat i claredat

Les estadístiques europees es presenten de forma clara i comprensible, es difonen de forma adequada i convenient, la disponibilitat i l'accés tenen caràcter imparcial i van acompanyades de metadades i orientació de suport.

Indicadors

15.1. Les estadístiques i les metadades corresponents es presenten i s'arxiven de tal manera que faciliten la interpretació adequada i les comparacions significatives.

15.2. Els serveis de difusió utilitzen una tecnologia moderna d'informació i comunicació i, si s'escau, còpia impresa tradicional.

15.3. Quan és possible, se subministren anàlisis a mida i se n'informa el públic.

15.4. L'accés a les microdades és permès amb finalitats d'investigació i està subjecte a normes o protocols específics.

15.5. Les metadades estan documentades d'acord amb sistemes de metadades normalitzades.

15.6. S'informa els usuaris sobre la metodologia dels processos estadístics i l'ús de dades administratives.

15.7. Es mantenen informats els usuaris sobre la qualitat de la producció estadística respecte dels criteris de qualitat de les estadístiques europees.

Notes

1. Reglament (CE) núm. 223/2009, article 4.

2. Reglament (CE) núm. 223/2009, article 12.

3. Reglament (CE) núm. 223/2009, articles 4 i 5.

4. Reglament (CE) núm. 223/2009, article 1. El Codi de bones pràctiques, per referir-se a "altres autoritats nacionals responsables del desenvolupament, l'elaboració i la difusió de les estadístiques europees", utilitza l'expressió "altres autoritats estadístiques".

Edició original en anglès, amb el títol European Statistics Code of Practice, a càrrec de la Publications Office d'Eurostat. Traducció del document per part de l'Institut Estadístic de Catalunya (IDESCAT).